

Natuurlijk zijn een pot met een deksel, of een kom met een bordje er op ook perfect bruikbaar. Of een brooddoos. Maar soms is een alternatief wel handig om een pot af te dekken, of een broodje te verpakken.

Het idee is eenvoudig. Neem een linnen of katoenen doek, en impregneer die met was. Zoals je textiel waterdicht maakt. Gezien de lage smeltemperatuur van was is dat amper een probleem. Je kan bijenwas au bain-Marie verwarmen. Het doek moet je voorverwarmen op de kachel, in de oven of met een strijkijzer. Daarna kan je de was er op/in 'schilderen'. Een andere methode is de was te raspen en over het doek te verdelen, en die dan in de oven te laten smelten en verder uit te smeren.

Je kan klaargemaakte doeken oprollen en bewaren voor gebruik. Na gebruik kan je ze met koud water afwassen. Gebruik eventueel een milde, natuurlijke zeep. Een bijenwasdoek kan een maand of 10 gebruikt worden. Daarna kan je de procedure eventueel herhalen. Of de was uitsmelten voor kaarsen.

Gezien de risico's om schimmels en bacteriën over te dragen gebruik je ze het best niet, of slechts één maal, om vochtige groenten, vlees of vis in te wikkelen.

Om de was soepeler te maken wordt er vaak wat jojoba olie (bij kamertemperatuur vloeibare was uit de zaden van de jojobastruik (Simmondsia Chinensis) toegevoegd. En/of wat hars (wondvocht van naaldbomen). Beide producten zouden ook de ontwikkeling van schimmels en bacteriën remmen.

Wasdoeken zijn tegenwoordig in meerdere maten ook in de handel te vinden. Een waardig alternatief voor het industrieel voor éénmalig gebruik geproduceerde milieubelastende afval.

♪ *'Je moet mij niet beschouwen als je chef, maar als een vriend die altijd gelijk heeft.'*

14.1.5.2 Soorten was

Was is een organische biologische stof die bestaat uit esters van wasalcoholen (:hogere alkanolen en idolen) en waszuren.

Was is vetachtig, kneedbaar, niet mengbaar met water (hydrofoob) en heeft één (vrij hoog) smeltpunt. Het wordt o.m. gebruikt voor kaarsen, schoensmeer, cosmetica, smeer- en glijmiddel ≡

Naast **bijenwas** is er nog **Carnaubawas** . Die is geelbruin en wordt in het noordoosten van Brazilië uit de bladeren van de carnaubapalm (Copernicia prunifera) gewonnen.

Schellak (zegellak) wordt gewonnen als het harsachtige afscheidingsproduct van de kleine lakschildluis (boomluis, Coccus lacca of Laccifer lacca). Deze was wordt vooral in de voedingsindustrie gebruikt als glansmiddel E904.

Candelillawas is een harde bruine tot geelbruine plantaardige was, die smelt bij 70 °C. In water is hij vrijwel onoplosbaar. Hij wordt verkregen door bladeren van de Mexicaanse

Candelillawas 📖 struik (*Euphorbia antisyphilitica*, en *Pedilanthus pavonis*) te koken met zwavelzuur. Aan de naam hoor je nog dat er kaarsen van gemaakt werden.

De was wordt vooral gebruikt in kauwgom en om tenten waterdicht 📖 te maken. Vaseline is een minerale was.

Boenwas maken 📖

Was is goed oplosbaar in terpentijn (niet terpentine), ether, chloroform, benzine.

Een basisrecept is: schaaf of rasp 5 delen bijenwas in 2 delen terpentijn, en roer het tot een pasta. Je kan het vergemakkelijken door het 'au bain-marie' te verwarmen.

Er zijn veel variaties en toevoegingen mogelijk: 1% soda (bleekt), cayennepeper (zou aantasting door houtworm tegen gaan), andere wassen, citroenolie, lijnolie, water, zeep, vet...

(en andere wassoorten als dennenolie (uit pijnboomhout), carnaubawas (bladwas van een waaierpalm (*Copernicia cerifera*) in Brazilië, en aardoliederivaten.)

Kauwgom

Als **kauwgom** 📖 gebruikten de Grieken het aromatische hars van de groenblijvende *mastiekboom* (📖 *Pistacia lentiscus*). Het werd ook gebruikt als vulmiddel en in vernis. Andere culturen gebruik(t)en sparrensap, al dan niet samen met bijenwas.

Andere, licht stimulerende kauwmiddelen

Qat, (📖 ook khat of mira) het blad van de *Catha edulis* is een licht stimulerende drug. Kauwen op de bladeren verdrijft vermoeidheid en honger.

Op het Thaise platteland of bij de bergvolkeren kauwen vrouwen en ook mannen een roodachtige, de tanden aantastende **betelnoot**, het zaad van de betelpalm (*Areca catechu*).

In het Andesgebied worden **cocabladeren** (📖 *Erythroxylum coca*) gekauwd als middel tegen hoogteziekte en als stimulant voor arbeiders in de mijnbouw. Het verhoogt het uithoudingsvermogen, verbetert de ademhaling en de zuurstofwisseling, en reguleert het verbruik van glucose.

Pruimtabak 📖 is grof gesneden tabak die gekauwd of gepruimd, en achteraf uitgespuugd wordt.

♪ *Onze klachtenbus wordt dagelijks om 17.00 uur geledigd door de schoonmaakster.*